

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS VILNIAUS MIESTO PSICHIKOS SVEIKATOS CENTRE TYRIMO

2021 m. birželio 14 d. Nr. (22)SN-29)SP-36
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2022 m. vasario 14 d. gautas pareiškėjos¹ (toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame rašoma, jog „šiuo metu žmonės, turintys judėjimo negalią, negali patekti į psichosocialinės reabilitacijos skyrių, kuris yra jiems taip pat reikalingas, tik trečiame aukšte teikiamos dialektinės elgesio terapijos paslaugos. Yra aiškinama, kad ligoninės liftas jiems nepriklauso“ (citatu kalba netaisyta). Pareiškėja teigė: „norėčiau, kad būtų užtikrinta galimybė gauti visas teikiamas paslaugas Vilniaus miesto psichikos centre, nepaisant turimos fizinės negalios.“

2021 m. vasario 28 d. raštu Nr. (22)SN- 29)S-92 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė kreipėsi į VšĮ Vilniaus miesto psichikos sveikatos centrą (toliau – Centras), prašydama pateikti informaciją, ar Centras gali patvirtinti, jog į Centro pastatą, Vasaros g. 5, Vilniuje, kuriame įsikūręs Psichosocialinės reabilitacijos skyrius (toliau – Pastatas), įskaitant jo trečią aukštą, kuriame teikiamos dialektinės elgesio terapijos paslaugos, nėra galimybės patekti asmenims, turintiems judėjimo negalią, koku būdu sudaromos sąlygos gauti visas Centro teikiamas paslaugas asmenims, turintiems judėjimo negalią; ar asmenims, turintiems judėjimo negalią, yra sudarytos sąlygos patekti į Centro Pastatą, Centro skyrius bei judėti jo viduje; jei ne, dėl kokių priežasčių; kokių priemonių imtasi (ketinama imtis), siekiant sudaryti sąlygas asmenims su judėjimo negalia patekti ir laisvai judėti visuose Centro Pastato skyriuose, įskaitant Psichosocialinės reabilitacijos skyrių; ar Centras teikia prieinamą informaciją asmenims, turintiems judėjimo negalią,

¹ Pareiškėjos vardas ir pavardė Tarnybai žinomi.

apie galimybes patekti į Centro skyrius, įskaitant Psichosocialinės reabilitacijos skyrių; jei taip – koku būdu; ar centro Pastatas atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ (toliau – Reglamentas) reikalavimus bei jį pakeitusiame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtintame statybos techniniame reglamente STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ (toliau – Reglamentas) nustatytus reikalavimus.

Paprašyta pateikti dokumentus dėl Centro Pastato pritaikymo asmenų su negalia poreikiams Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta tvarka.

Kadangi Centras pateikė informaciją ir paaiškėjo, jog Centro Pastatas nuosavybės teise priklauso Vilniaus miesto savivaldybei, 2022 m. gegužės 5 d. raštu Nr. (22)SN- 29)S-201 kreiptasi Vilniaus miesto savivaldybę, prašant pateikti informaciją, dėl kokių priežasčių į Centro Psichosocialinės reabilitacijos skyrių, įskaitant jo trečią aukštą, kuriame teikiamos dialektinės elgesio terapijos paslaugos, nėra galimybės patekti asmenims, turintiems judėjimo negalią; kodėl neveikia liftas; ar Vilniaus psichikos sveikatos centras kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybę, kaip į pastato savininę, dėl lifto sutvarkymo; ar Vilniaus miesto savivaldybė ketina imtis veiksmų, užtikrindama asmenims, turintiems judėjimo negalią, galimybę patekti į Centro Skyriaus patalpas bei naudotis Skyriaus Paslaugomis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Centro 2022 m. kovo 3 d. rašte Tarnybai rašoma, jog Centro Psichosocialinės reabilitacijos skyrius dėl patalpų trūkumo yra įsikūręs ne centrui priklausančio pasato, Vasaros g. 5, 7 korpuso 3 aukšte. Kuomet Skyrius buvo įkurtas, šiame Pastate veikė liftas, ir asmenys su negalia laisvai galėjo patekti į Skyrių. Dėl Centrai nežinomų priežasčių ilgą laiką liftas neveikia, todėl patekti į Centro Skyrių trečiame aukšte pacientai su judėjimo negalia neturi galimybės. Kadangi Centras nėra Pastato savininkas, jis neturi galimybės „daryti įtakos lifto veiklos atstatymui“.

Centras informavo, jog jis turi šešis korpusus, kuriuose yra teikiamos paslaugos pacientams. Keturi iš šių korpusų yra iš esmės rekonstruoti 2008–2016 metais ir atitinka reikalavimus dėl paslaugų teikimo asmenims su negalia. Du korpusai, kuriuose yra įsikūrę Ūmios psichiatrijos ir Gerontopsichiatrijos skyriai, yra statyti daugiau nei prieš 100 metų ir neatitinka šiuolaikinių reikalavimų, tačiau jų rekonstrukcija ir pritaikymas yra negalimi, nes šie pastatai įtraukti į kultūros paveldo vertybių sąrašus.

2019 m. buvo priimtas Vilniaus miesto savivaldybės sprendimas Nr. 1-74 „Dėl pritarimo VŠĮ Vilniaus miesto psichikos sveikatos centro Ūmios psichiatrijos ir Gerontopsichiatrijos reabilitacijos korpuso statybos ir įrengimo Vasaros g. 5, Vilniuje“. Šiuo metu yra paskelbtas statybos darbų pirkimo konkursas, Centras tikisi šią vasarą pradėti šio korpuso, atitinkančio šiuolaikinius reikalavimus, statybas.

Centras teigė, jog asmenims, turintiems judėjimo negalią, informaciją apie galimybes patekti į visus korpusus ir skyrius teikia telefonu, el. paštu, pacientams atvykus į priėmimo skyrių.

Centras pranešė, jog iš šešių Centro korpusų, kuriuose yra teikiamos paslaugos, keturi korpusai atitinka Reglamento ir Reglamento¹ reikalavimus. Kiti du šių reikalavimų neatitinka ir jų rekonstruoti Centras neturi galimybės, nes jie įrašyti į kultūros vertybių sąrašą. Juose asmenims su negalia paslaugos užtikrinamos kitomis priemonėmis (laiptų koptuvai, vežimėliai ir pan.).

Tarnyboje 2022 m. gegužės 13 d. gautame Vilniaus miesto savivaldybės rašte rašoma, jog Pastatas nuosavybės teise priklauso Vilniaus miesto savivaldybei. Savivaldybės Nekilnojamojo turto skyrius, vykdydamas Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2019-05-29 sprendimą Nr. 1-75 „Dėl nekilnojamojo turto Vasaros g. 5 perdavimo panaudos pagrindais VŠĮ „Rastis“, Vilniaus miesto savivaldybės administracija (toliau – Savivaldybė) su VŠĮ „Rastis“ pasirašė 2019-06-14 Savivaldybės turto panaudos sutartį Nr. A467-31/19 *dėl nekilnojamojo turto – 937,21 kv. m bendrojo ploto psichosocialinės reabilitacijos pastato (unikalus Nr. 1094-0426-1061) Vasaros g. 5 panaudos šiuo metu įstaigos įstatuose nustatyta tvarka vykdyti*. Sutarties galiojimo terminas iki 2029-06-14.

Vasaros g. 5 7-ajame korpuse paslaugas teikia dvi įstaigos: VŠĮ „Rastis“ ir VŠĮ „Vilniaus miesto psichikos sveikatos centras“. VŠĮ „Rastis“ informavo, jog, iškilus poreikiui teikti paslaugas judėjimo negalią turintiems asmenims, jų teikimas būtų užtikrintas pirmame pastato aukšte. Dėl

elektros įtampos perkrovos sugedus liftui, VŠĮ „Rastis“ kreipėsi į elektros teikėjus dėl kompensacijos, tačiau buvo gautas neigiamas atsakymas. Pati įstaiga problemos nepašalino dėl tuo metu įstaigai nustatytų didelių lifto tvarkymo kaštų.

Savivaldybė teigė, jog VŠĮ „Vilniaus miesto psichikos sveikatos centras“ į Savivaldybę dėl lifto sutvarkymo nesikreipė.

Savivaldybė informavo, jog, siekdama Pastate veikiančių įstaigų teikiamų paslaugų prieinamumo judėjimo negalią turintiems asmenims, Savivaldybė įpareigojo VŠĮ „Rastis“ kreiptis į liftų techninę priežiūrą vykdančią įmonę bei informuoti Savivaldybę apie preliminarias lifto remonto darbus atlikti reikiamas lėšas. Gavus šią informaciją bus ieškoma būdų nedelsiant išspręsti šią problemą.

2022 m. birželio 9 d. pokalbio telefonu metu Centro atstovas paaiškino, jog su Savivaldybės administracijos atstovais 2022 m. gegužės mėn. vyko susitikimas, kuriame aptartos lifto Pastate atnaujinimo galimybės.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Centras, teikdamas sveikatos priežiūros paslaugas, nepažeidė Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, t. y. ar visiems asmenims, nepaisant *inter alia* negalios, sudarė vienodas sąlygas naudotis Centro teikiamomis paslaugomis.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtinausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 str.)

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas

galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 str.).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida, atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis, turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 str.).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 str.).

Lietuva Konvenciją ratifikavo 2010 metais ir įsipareigojo žmones su negalia integruoti į visuomenę sudarant palankias sąlygas užtikrinti jų orumą ir teises. Profesorius Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys, teigia, kad, ratifikavusi šią Konvenciją, Lietuva „įsipareigojo ir prisiėmė atsakomybę įgyvendinti Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas savo šalių įstatymuose ir praktikoje diegti lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo prie visuomenės išteklių, lygybės prieš įstatymą, gyvenimo savarankiškai ir įtraukties į bendruomenę principus“².

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties,

² Jonas Ruškus: Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija keičia pasaulį. 2014; <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-16-jonas-ruskus-jungtiniu-tautu-neigaliuju-teisiu-konvencija-keicia-pasauli/118862>.

rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriama mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimty, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas, šio požymio neturintis asmuo.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pagal Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatas, reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.

Minėto straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai.

Konkretūs reikalavimai dėl pastatų pritaikymo žmonių su judėjimo negalia poreikiams įtvirtinti statybų norminiuose dokumentuose.

Atkreiptinas dėmesys, jog, atliekant šį lygių galimybių kontrolieriaus tyrimą, statybos techninių reglamentų reikalavimai toliau cituojami, siekiant atkreipti dėmesį į standartus, kuriais turėtų būti remiamasi pritaikant Pastatą asmenų su judėjimo negalia poreikiams, tačiau šio tyrimo objektas yra lygių galimybių – Centro klientams, turintiems negalią, gauti Centro teikiamas paslaugas – (ne)buvimo fakto konstatavimas.

Pažymėtina, jog, pagal nuo 2020 m. sausio 1 d. galiojančio Reglamento 1 priedo 2.8 punkto nuostatas, gydymo paskirties pastatai priskirtini statiniams, kurie turi būti pritaikomi specialiesiems neįgaliųjų poreikiams.

Pagal Reglamento 28 punkto nuostatas, vertikaliojo judėjimo sistemą sudaro laiptai, liftai, nuožulnos, eskalatoriai, slenkantys takai (judamieji perėjimo takai), keliamosios platformos. Vertikaliojo judėjimo sistema įrengiama vadovaujantis ISO 21542:2011 12 skyriumi [5.10]. Jei slenkančių takų nuolydis daugiau kaip 6 procentai, turi būti įrengiamas liftas, vadovaujantis šio Reglamento VIII skyriumi.

Pirmiau cituotose Reglamento nuostatose pateikiamos nuorodos į tarptautinį standartą ISO 21542:2011 „Pastatų statyba. Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojimas“ (toliau – ISO standartas) bei nurodoma, jog, pritaikant aplinką asmenų su negalia poreikiams, įrengiant rampas, nuožulnas, įėjimus į paslaugų paskirties pastatus, liftus, privaloma laikytis šio ISO standarto.

ISO standarto 12 skyriuje „Vertikalusis judėjimas“ 12 punkte nurodoma, jog vertikaliojo judėjimo sistema pastatų viduje turi būti suprojektuota, sukonstruota ir valdoma taip, kas asmenys galėtų ją lengvai suprasti ir naudoti. Vertikaliojo judėjimo sistema apima laiptų, liftų ir rampų, taip pat – eskalatorių, slenkančių takų ir keliamųjų platformų įrengimą.

Pagal minėto ISO standarto 15. 1 nuostatas, visi prieinamo pastato aukštai turi būti pasiekiami rampomis arba liftais. Rekomenduojamas variantas yra liftai, kurie turi būti prieinami visiems asmenims.

Tyrimo metu nustatyta, jog Pastate, kurio trečiame aukšte įsikūręs Skyrius, yra įrengtas liftas, tačiau jis šiuo metu neveikia, todėl asmenys su judėjimo negalia negali patekti į Skyrių bei naudotis jo paslaugomis.

Šios tyrimo metu nustatytos aplinkybės patvirtina, kad Centro naudojamą Pastato Skyrius nėra pritaikytas asmenims, turintiems judėjimo negalią (konkrečiai – neveikia liftas).

Kaip paaiškėjo gavus Centro, Savivaldybės teiktus paaiškinimus, Pastatas nuosavybės teise priklauso Savivaldybei, juo naudojasi du savininkai – Centras bei VšĮ „Rastis“.

Pabrėžtina, jog tiek Konvencija, tiek Lygių galimybių įstatymas įpareigoja paslaugų teikėjus, prekių pardavėjus užtikrinti, kad jų teikiamomis paslaugomis galėtų be apribojimų naudotis visi asmenys, nepriklausomai nuo jų negalios. Tuo atveju, kai paslaugos teikimas yra neatsiejamas nuo

paslaugos teikimo ar prekės pardavimo vietos, tam, kad teikiamos paslaugos bei parduodamos prekės būtų prieinamos visiems asmenims, būtina tinkamai pritaikyti pastatus, kad jais galėtų be kliūčių naudotis prekes bei paslaugas gaunantys asmenys (vartotojai). Ši pareiga galioja tiek naujai statomų, tiek jau pastatytų statinių savininkams bei valdytojams.

Akcentuotina, kad tokia situacija, kuomet asmenys, turintys judėjimo negalią, negali tinkamai naudotis Centro patalpomis, skirtomis klientams, pažeidžia Konvencijos nuostatas, įtvirtinančias pareigą valstybėms, šios Konvencijos dalyvėms, užtikrinti asmenims su negalia sąlygas savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, taip pat užtikrinti visuomenei svarbių objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą bei nebūti diskriminuojamiems paslaugų teikimo srityje.

Taip pat pažymėtina jog Centro teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos yra aktualios daugeliui žmonių, įskaitant asmenis su negalia, senyvo amžiaus, riboto judumo asmenis, todėl galimybė patekti į Skyrių yra svarbi daugeliui asmenų.

Atkreiptinas dėmesys, jog tinkamos aplinkos nepritaikymas asmenims su negalia paslaugų teikimo vietoje apriboja šių asmenų galimybes gauti paslaugas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip visi Centro klientai ir atitinka Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą netiesioginės diskriminacijos negalios pagrindu apibrėžtį (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 5 d.).

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, jog Centras, teikdamas paslaugas, neužtikrino Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintos pareigos visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas ir šitaip sudarė sąlygas diskriminuoti asmenis, turinčius judėjimo negalią.

Centrai siūlytina sudaryti sąlygas visiems asmenims, nepaisant negalios, naudotis Centro teikiamomis paslaugomis (Lygių galimybių įstatymo 29 str. 2 d. 2 p.). Akcentuotina, jog kol bus sprendžiamas Centro patalpų pritaikymo asmenų su negalia poreikiams klausimas, būtina užtikrinti, kad Centro paslaugų teikimas būtų organizuojamas tose Centro pastato patalpose (aukštuose), kurios yra prieinamos asmenims su judėjimo negalia.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu bei 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti Centrai sudaryti lygias galimybes visiems asmenims, nepaisant negalios, naudotis Centro teikiamomis paslaugomis.

2. Įpareigoti Centrą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Centrą, Vilniaus miesto savivaldybę.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė